

F. J. D. C. Egter van Wissekerke

majoor der infanterie

Het vaste team als basiseenheid in het gevecht

Sinds jaar en dag werden bij oefeningen op de kaart en in het terrein de organieke verbanden binnen de brigade verbroken om gemengde of versterkte bataljons te formeren. Vervolgens werden dan binnen de aldus samengestelde tank- of pantserinfanteriezware bataljons weer zogenaamde „teams” gevormd, elk bestaande uit een aantal pelotons van verschillend type: tank-, pantserinfanterie- en pantserantitankpelotons.

De in 1985 verschenen voorlopige gevechtshandleiding heeft deze gang van zaken in een voorschrift geconcretiseerd. Een paar citaten als instructie:

Om tot een juiste en evenwichtige inzet van middelen te komen zal teamvorming veelal noodzakelijk zijn. Bij voorkeur vinden tijdens de gevechten geen wisselingen in de samenstelling van de teams plaats. ([6] pt 1259), en:

(...) terrein en het verwachte vijandelijk optreden maken het doorgaans noodzakelijk dat de organieke bataljonsverbanden worden verbroken en gemengde bataljons worden samengesteld. Binnen het bataljonsverband wordt opgetreden met teams samengesteld uit pantserinfanterie-, tank- en/of antitankpelotons. Het aantal te formeren teams is in beginsel afhankelijk van de beschikbare compagnies- en eskadronsstaven. In feite vormt het team het laagste niveau waarop met verbonden wapens wordt opgetreden. ([6] pt 4711)

Deze bijdrage is gewijd aan de achtergronden van deze teamvorming en aan de effecten ervan. De daartoe behorende problemen worden behandeld en mogelijke oplossingen komen aan de orde. Ten slotte wordt de ontwikkeling op de wat langere termijn bezien. De beschouwing gaat niet in op de mogelijkheid dat een brigade wordt versterkt met een bataljon uit een andere brigade of met een zg. „legerkorpsmanoeuvrebataljon” (dat kan een pantserinfanterie-, een licht infanterie- of zelfs een verkenningsbataljon zijn). Bij een versterking uit een andere brigade verdient het overigens de voorkeur dat het betrokken bataljon reeds van

However much we may honor the 'Unknown soldier' as the symbol of sacrifice in war, let us not mistake the fact that it is the 'known soldier' who wins battles. Sentiment aside, it is the man whose identity is well known to his fellows who has the main chance as a battle effective.

(S. L. A. MARSHALL [1])

huis uit door de moederbrigade gemengd of versterkt is samengesteld. De divisiecommandant zal zo'n versterking daarom preciseren: „Stelt een gemengd pantserinfanteriezware bataljon onder bevel van 41 Pantserbrigade”. Zo wordt voorkomen dat compagnieën/eskadrons/pelotons van verschillende brigades moeten worden samengevoegd. Het verdere betoog gaat uit van het verbreken van verbanden binnen een organieke brigade.

Het vaste team als grootste eenheid van primaire groepen

Reeds tijdens de Tweede Wereldoorlog is uit onderzoek onmiskenbaar gebleken dat het niveau van compagnie/eskadron het hoogste is waarop de commandant nog als persoon door zijn mensen wordt gekend en erkend, waarbij hij omgekeerd ook elk van hen persoonlijk kent. Een citaat:

The experiences in Korea corroborate the studies of World War II on the linkages of primary groups in combat with the larger military and social environment. For the enlisted men, and even for many officers, their perspectives were limited to their immediate tactical unit — the company and the squadron. Under the stress of battle, whenever there is a weakening of communications, the feeling develops that higher authority is acting capriciously and arbitrarily. [2]

Onder de bovengenoemde primaire groep moet echter niet de compagnie of het eskadron als geheel worden verstaan. Dat niveau is het grootste nog net overzichtelijke netwerk van een aantal primaire groepsbindingen. Wat is dan die primaire groep? Wij moeten dan denken aan de pantserinfanteriegroep, de bemanning van de enkele tank

of YPR (Tow). Deze echte „face-to-face-groups” vormen de kleinste bouwsteen van het netwerk, waarbij het pelotonsniveau een soort tussenpositie inneemt. En alweer een treffend citaat, uit dezelfde bron die als motto boven dit artikel staat:

(...) the inherent unwillingness of the soldier to risk danger on behalf of men with whom he has no social identity. When a soldier is unknown to the men who are around him he has relatively little reason to fear losing the one thing that he is likely to value more highly than life — his reputation as a man among other men. [1]

Er is geen aanleiding om aan te nemen dat deze uitspraken zijn achterhaald. Het moderne gevecht is vermoedelijk nóg slopender, nóg bedreigender en nóg onzekerder geworden. Bovendien leiden grotere onderlinge spreiding en sterk verhoogde beweeglijkheid eerder tot een zelfstandig, relatief geïsoleerd optreden, waarbij alleen via de radio contact met het hogere niveau bestaat. En dan is het niet meer de oude compagnie of het vertrouwde eskadron dat gezamenlijk in actie is. Daarvoor in de plaats staat nu het team. Een betere term voor deze „kleinste eenheid van verbonden wapens” had moeilijk kunnen worden bedacht. Het gaat inderdaad om een team van pelotons dat alleen als „team” zal kunnen vechten wanneer het netwerk van primaire groepen goed is geïntegreerd, cohesie heeft of welke mooie term men daarvoor maar wil gebruiken. De groei van een willekeurig samengebracht team van pelotons tot een *team* vergt tijd en eist daarna continuïteit in de personeelsbezetting. Daarbij zijn de commandanten op groeps- tot en met teamniveau sleutelfiguren, doch de eis van continuïteit geldt in wezen voor alle teamleden. Het in de jaren '60 ingevoerde onderdeelaanvullingssysteem (Ondas) ontleent daaraan zijn bestaansrecht. Het blijkt nu echter dat dit systeem niet automatisch de voorwaarden schept voor de hedendaagse teamvorming, gebaseerd op het „mengen” van tank-, pantserinfanterie- en antitankpelotons. Het levert daartoe een eerste opstap door het creëren van hechte primaire groepen en pelotons, doch de cruciale stap is niet gezet: de vorming van het „team”. Zulks betekent dat dié stap nog moet volgen, zodra de brigadeslagorde is bepaald en de bataljons zijn samengesteld.

Een tussentijdse conclusie lijkt hier gerechtvaardigd: onafhankelijk van andere overwegingen is het zo vroeg mogelijk vormen van vaste teams om

sociaal-psychologische redenen gewenst. Even gewenst is het het team zo lang mogelijk ongewijzigd te laten. Om dit met een fictief voorbeeld te verduidelijken: om 0845 u kwam een tankpeloton de opstelling van kapitein X binnenrijden. Reserve-luitenant Y, de pelotonscommandant, meldde zich bij zijn nieuwe, tijdelijke chef. Kapitein X probeerde zijn slaperige ogen op dit onbekende fenomeen te fixeren:

Zo, nou, hm, jij bent dus luitenant Y en je brengt drie echte Leopards mee. Prima idee, waar is de vierde tank gebleven? (...) Juist, dat dacht ik al, had ik kunnen weten, sorry jongen, jij kende ze, ik niet! (...) Je hebt al dertig uur niet geslapen? En gisterenmorgen voor het laatst afgetankt? Hoe staat het met je munitie? (...) Okay, kerel, welkom bij het C-Team, we kunnen je gebruiken, sterker nog we hadden eigenlijk gisteren al dringend tanks nodig, maar de overste dacht, ach, kan mij het schelen wat hij dacht. Je bent er tenminste eindelijk. (...) Tot vanavond zes uur? Wie heeft dat gezegd? (...) Ja, dat zal dan wel, ik zal eens gaan informeren. Voorlopig kom je hier — kijk op mijn kaart — in afwachtingsopstelling. Luitenant Z, mijn second, komt straks naar je toe om je mogelijke acties door te spreken. Hij slaapt nu, maar de sergeant-majoor zal ik direct met je mee sturen, die kan dan tegelijkertijd je logistieke sores eens aanpakken. Sergeant-majoor, neem de luitenant mee en help 'm.

Men moet een ongelooflijke optimist zijn wanneer men denkt dat het tankpeloton van luitenant Y echt tot gelding kon worden gebracht binnen het C-Team. Kapitein X wist de onderbevelstelling nog tot de volgende morgen 1000 uur te rekken, maar toen moest het clubje weer naar elders. Kapitein X had een passend slotwoord maar hij hield het voor zich. Het enige wat hij deed was een radiobERICHT aan zijn resterende pelotons verzenden:

Alle stations, 4 is weer vertrokken, we moeten het zelf weer doen; 5, zorg dat je met je derde stuk die nadering oost weer afdekt, uit.

De tactische noodzaak tot teamvorming

De in de inleiding gebezigde citaten uit de gevechtshandleiding suggereren slechts een tactische noodzaak tot teamvorming, waarvan inmiddels de eis tot continuïteit is beargumenteerd. Nu dient echter ook die tactische noodzaak te worden beredeneerd. Het is immers wat al te eenvoudig te zeggen: „De nieuwe gevechtshandleiding zegt dat gemengde dan wel versterkte bataljons en daarbinnen teamvorming noodzakelijk zijn, dus dan

doen we dat. Bijkomende problemen lossen we wel even op."

Het onder één commandant laten optreden van bataljons en teams, op beide niveaus in een optimale mix van tank-, pantserinfanterie- en antitankcomponenten is uiteraard geen vondst, die werd gedaan tijdens het schrijven van de nieuwe Nederlandse doctrine in de jaren '80. Wij wisten reeds lang dat een dergelijke samenwerkingsvorm tussen de grondgebonden manoeuvre-elementen nodig was. Niet voor niets was het op Amerikaanse leest geschoeide organisatiemodel van onze verkenningseenheden in de Tweede Wereldoorlog ontstaan. Daar werd en wordt — tot nog toe — zelfs „gemengd” binnen het pelotonsverband.

Er zijn vooral uit de strijd in Noord-Afrika tussen Duitsers en Engelsen angstaanjagende voorbeelden van wat er gebeurt wanneer cavalerie, infanterie en antitankartillerie hun eigen „oorlog” voeren [3b]. Hierop valt af te dingen dat het terrein in die regio sterk afwijkt van het Westeuropese. Aan de andere kant was de infanteriecomponent in die oorlog pas in het laatste stadium aan een motorisering op brede schaal begonnen, terwijl gepantserde infanterie die de tanks enigermate kon volgen, zeer spaarzaam beschikbaar was.

Al spoedig werden vele lessen uit de Wereldoorlog vergeten, mede onder invloed van de ervaringen in beperkte conflicten in atypische „setting” (Indonesië, Vietnam, Algerije en Korea). Voorts hebben zeker ook kostenoverwegingen ertoe geleid dat nog tot na 1960 traditionele infanterie in vele NAVO-legers — ook bij ons — de kern vormde als koningin van het slagveld. Alleen onze potentiële tegenstanders hadden vastgehouden aan hun organisatie van organiek gemengde regimenten; met daarbinnen veelal standaardversterking van de pantserinfanteriebataljons met een tankcompagnie.

Het zijn vooral de oorlogen tussen Israël en zijn buurlanden geweest, die de noodzaak van een hechte samenwerking tot op laag niveau herhaaldelijk aantoonde. Hoewel ook sprake was van een voortdurende slingerbeweging, die steeds in gang werd gezet wanneer nieuwe specifieke antitankwapens ter beschikking kwamen bij de infanterie, met de schimmige belofte dat zij het daarmee weer alleen zou kunnen doen. De tanks konden zich dan weer concentreren op hun meer offensieve functie, die zij ook zonder begeleidende infanterie wel

dachten te kunnen klaren. Elke nieuwe generatie geleide antitankwapens werd tegemoet getreden met verbeterde pantsering en beweeglijkheid, gekoppeld aan meer „stand-off-vermogen” door drachtvergroting van het tankkanon. Het lijkt echter dat vooral het sterk gecompartmenteerde terrein in het Westeuropese operatiegebied zich, vanwege de vele schermen, hindernissen, oorden en bossen, al helemaal niet meer leent voor de „go-it-alone”-mythe. Maar dood is die mythe niet, getuige een Israëlisch rapport van februari 1985 over de strijd in Zuid-Libanon: „... in het beste geval streden tankeenheden en infanterie naast elkaar zonder elkaar te raken”. Het slechtste geval moet dan wel een herhaling van het Britse optreden in Noord-Afrika in 1941/42 zijn geweest, waarbij de opstellingen van de infanterie slechts op afstand werden beschermd door antitankartillerie terwijl de tanks werden gereserveerd voor veelal te laat en op de verkeerde plaats gelanceerde grootschalige tegenaanvallen, die vastliepen tegen een Duitse verdedigingsorganisatie, die wel geïntegreerd was opgezet [4]. Overigens een beproefd recept, dat in 1940 al goed bleek te werken tegen in aantal veel sterkere Franse tankeenheden, die echter slecht werden geleid en ook al weer geïsoleerd van de infanterie opereerden [5].

Terug naar vandaag. De moderne wapentechnologie rent vooruit, terwijl de tactische doctrine wanhopig haar best doet op zijn minst bij te blijven. Als trekpaard — of beter als wagenvoerder — optreden voor die technologische ontwikkeling, dat lijkt bijna onbegonnen werk. Desondanks kan wat extrapolatie vanuit huidige trends, ondersteund door — bij gebrek aan beter — computersimulaties, ons aan essentiële gegevens helpen. Dergelijke onderzoeken zijn ook in eigen land uitgevoerd, en deels nog gaande. De hoofdvraag die moet worden beantwoord — toegespitst op de kwestie van teamvorming — is: welke gevechtskracht is vereist en uit welke componenten moet die bestaan om de al dan niet voorbereide aanval van ten minste één met tanks versterkt gemechaniseerd bataljon (BMP) of één met BMP's versterkt tankbataljon vanuit een voorbereide opstelling achter een hindernis te stoppen? Een citaat:

Ervan uitgaande dat de vijandelijke bataljonsnaderingsmogelijkheden zich vanaf de voorste rand van het weerstandsgebied (eerste strook) in de

diepte van het vak (voorbij de tweede strook) voortzetten, moeten in elke strook twee teams worden ontplooid. Elk van deze teams dient in gemiddelde terreinomstandigheden naast twee pantserinfanteriepelotons minimaal te beschikken over acht antitankwapens middelbare/ lange dracht, waaronder tanks. Een dergelijk team moet in staat worden geacht een vijandelijke bataljonsaanval te stoppen. (...) daarom zal het pantserinfanteriebataljon (in de brigadepositieverdediging, EvW) gewoonlijk worden versterkt met een tankeskadron, bestaande uit vier pelotons. Derhalve kunnen vier teams worden geformeerd van de hierboven vermelde samenstelling. Hierbij zal mogelijk een pantserinfanteriepeloton aan het bataljon worden onttrokken ten behoeve van de brigadereserve. ([7] pt 2013)

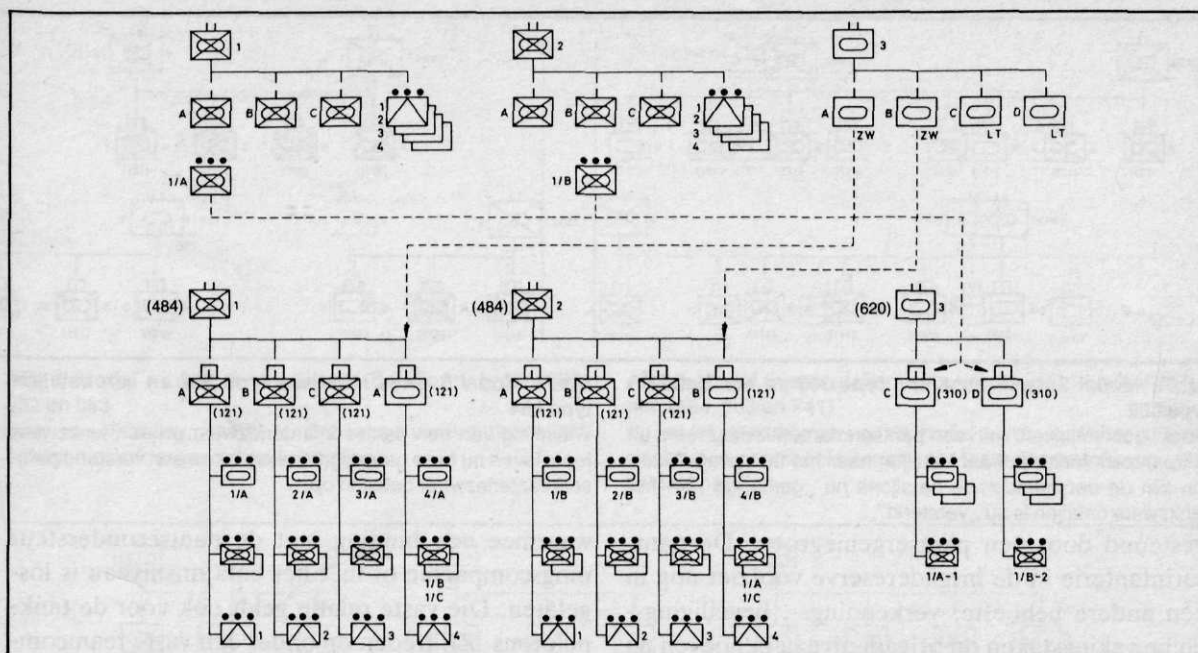
Met voorbijgaan aan de geclassificeerde onderzoeksweg naar het gezochte antwoord, is dat hiermee gegeven. Uiteraard zij beklemtoond dat het hier om gemiddelde omstandigheden gaat; méér aanknopingspunten hebben wij voorshands niet nodig.

Het komt dus erop neer dat relatief beweeglijker optredende tanks, beschikkend over goede bescherming en een grote vuurkracht voor de middelbare afstand in en rond een teamopstelling, samenwerken met ten minste zo trefzekere, lichter gepantserde antitanksystemen met lange dracht, met — zij het voorshands — geringe vuursnelheid. De beide pantserbestrijdingscomponenten vullen elkaar aan en worden bovendien gecombineerd door de traditionele uitgestegen infanterie, die ook in lichte pantservoertuigen kan optreden, en bovendien over een breed assortiment aan wapensystemen beschikt, die ook op de kortere afstand effectief zijn tegen vijandelijke tanks en andere pantservoertuigen. Ten slotte is deze pantserinfanteriecomponent de enige die in alle terrein- en zichtomstandigheden de teamopstelling ook tegen te voet uitgevoerde vijandelijke aanvallen kan beveiligen dan wel uiteindelijk zo'n aanval kan stoppen.

De sterke en zwakke kanten van elk van deze drie componenten zullen in het hedendaagse gevecht, dat zich kenmerkt door beweeglijkheid, hoge verliezen en voortgang „rond de klok”, alleen worden uitgebuit resp. gecompenseerd door nauwe onderlinge samenwerking onder éénhoofdig commando. Het voorbeeld van de verdediging van een teamopstelling in de brigadepositieverdediging is niet zo maar ten tonele gevoerd. In een gevecht tussen de stroken en zeker als dan het bataljon optreedt in een brigadegebiedsverdediging, zal de

beweeglijkheid relatief sterker naar voren komen. Meer dan ooit is dan de tankcomponent „drager” van het gevecht, zij het dat die altijd direct of indirect de steun van de beide andere componenten nodig zal hebben. In zulk een „setting” is een optreden met tankzware bataljons en teams zeer goed uitvoerbaar. Over de eerdergenoemde teamopstelling nog een wellicht noodzakelijke actualiserende opmerking: een dergelijke opstelling heeft veel grotere afmetingen dan in de „oude” verdedigingsdoctrine gangbaar was. De opstelling is ca. 2 km breed, heeft een diepte van eveneens ca. 2 km, ligt bij voorkeur achter een natuurlijke, zo nodig kunstmatig versterkte hindernis voor tanks op ca. 1 km ervóór en biedt ten slotte de teamcommandant een manoeuvre diepte achter de eigenlijke opstelling van minimaal 1 km tot aan de volgende strook, in de positieverdediging overigens steeds bezet door een ander team. In de brigadegebiedsverdediging zal de afstand tussen de stroken meestal groter zijn, soms echter zal hetzelfde team daar opnieuw moeten verdedigen, hoewel deze ongunstige situatie zoveel mogelijk zal worden vermeden. In andere gevechtsvormen, zoals gevechtsacties van aanvallende of vertragen- de aard, zijn dezelfde teamcomponenten, soms in wat andere rolverdeling, vereist. Vooral in aanvallende acties (ook bij de tegenaanval, tegengestoot en vuuroverval) zullen weer tankzware bataljons en teams goed tot hun recht komen.

Zoals reeds eerder gezegd: het „mixniveau” ligt op twee plaatsen: bataljon en team. Uitzonderlijke omstandigheden daargelaten blijven hierbij de pelotonsverbanden intact. En dan niet alleen vanwege de reeds eerder besproken sociale cohesie, maar ook uit operationele overwegingen: het tegengaan van verdere versnippering. In de visie van sommige deskundigen is immers het creëren van gemengde teams al een onaanvaardbare versnippering. Zij baseren zich hierbij nogal eens op uitspraken van Duitse zijde over de ervaringen in de Tweede Wereldoorlog. Daarbij moet echter wel worden bedacht dat die ervaringen vooral slaan op de strijd in Noord-Afrika en in Rusland, overzichtelijke en weinig gecompartmenteerde terreintypen. De aanzet voor het „gemengd” optreden lag al besloten in de eerste organisaties van de Duitse pantserdivisies [3a]. De huidige Duitse organisatie kent nu — net als overigens de Franse — gemengde bataljons. Een laatste, en eigenlijk

doorslaggevende, reden om het pelotonsverband niet te verbreken is dat de commandanten op dat niveau doorgaans niet voldoende opleiding en ervaring zullen hebben om méér dan hun organieke personeel en wapenssystemen effectief te kunnen leiden.

Het behoeft verder weinig betoog dat moet worden gezocht naar een slagorde binnen de brigade die sociale en tactische cohesie optimaliseert. Dat leidt tot het creëren van vaste teamsamenstellingen. Flexibiliteit wordt dan gevonden door tussentijdse wijzigingen in de samenstelling van de bataljons. Een verduidelijkend citaat:

Teamverbanden worden tijdens de gevechten in beginsel niet verbroken. Wanneer het verloop van het gevecht dat noodzakelijk maakt, kunnen wel de bataljonsverbanden worden gewijzigd. Een dergelijke slagordewijziging van de brigade vindt echter bij voorkeur in een gevechtspauze plaats. Bij een wijziging als hier bedoeld blijven de teamverbanden in beginsel gehandhaafd, zodat teams in hun geheel onder (operationeel) bevel van een ander bataljon worden gesteld. ([7] pt 2002)

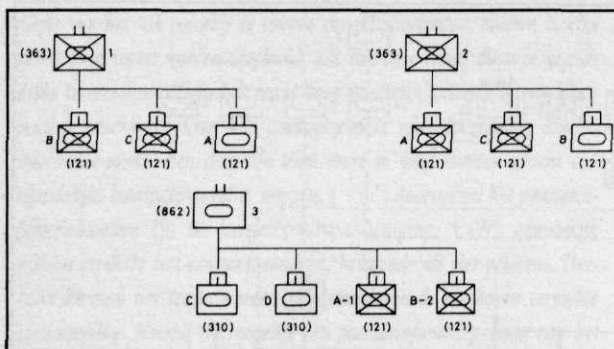
Het basisslagordemodel binnen de pantserinfanteriebrigade

Een basisslagordemodel voor de pantserinfanteriebrigade kan op verschillende manieren worden gecreëerd. Zonder dat daaruit een voorkeur zou mogen worden afgeleid voor de brigadepositieverdediging, is het — om redenen die straks zullen

Afb. 1 Model 1: Basisslagorde bij de pantserinfanteriebrigade (2 bataljons type 484 en één type 620)

Als eerste stap ontstaat vanuit de organieke bataljonssamenstelling door uitwisseling van de zg. zware tankeskadrons tegen pantserinfanteriepelotons een basisslagorde (Model 1). Hierbij komen twee versterkte pantserinfanteriezwere bataljons en een tankzwaar bataljon (minus) tot stand. Bij eerstgenoemde bataljons zijn elk vier pantserinfanteriezwere teams ingedeeld, het tankzware bataljon heeft twee tankzware teams. De sterkte in typen pelotons is tussen haakjes aangegeven (121 = één tankpeloton, twee pantserinfanteriepelotons en één antitankpeloton enz.). Ook de bataljonssterkte kan op deze wijze snel worden afgelezen (484, 620 enz.).

blijken — het eenvoudigst toch deze manoeuvrevorm als vertrekpunt te gebruiken. Hierbij is immers sprake van een maximale „vraag” naar tanks binnen overigens pantserinfanteriezwere voorbataljons. Door straks ook de logistieke en andere randvoorwaarden voor dit model te vervullen, kan op een relatief eenvoudige wijze worden overgegaan op andere brigadeslagordemodellen. Het basismodel is al aan de orde geweest. De eerste stap erheen bestaat uit het versterken van beide pantserinfanteriebataljons met elk een zogenaamd zwaar tankeskadron (vier pelotons). In de brigadereserve resteert dan het tankbataljon met twee lichte eskadrons à drie pelotons. Door uit elk pantserinfanteriebataljon één pantserinfanteriepeloton bij het tankbataljon onder bevel te stellen, kunnen beide eskadrons in een tankzware configuratie optreden, waarbij de pantserinfanterie in offensieve acties nabijbeveiliging levert en eventuele hindernissen doorbreekt, uiteraard bij voorkeur

Afb. 2 Model 2: twee bataljons type 363 en een bataljon type 862

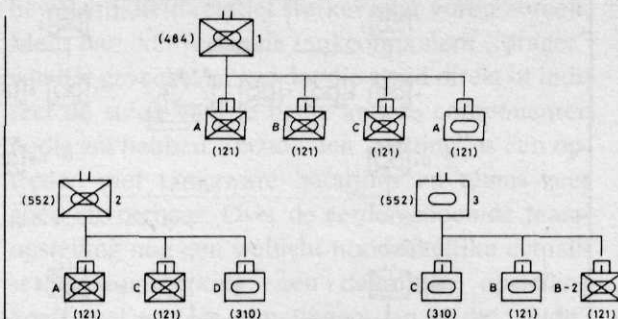
Door „doorschuiven” van een pantserinfanteriezwaa team uit elk pantserinfanteriezwaa bataljon naar het tankzwaa bataljon zijn de eerstgenoemde bataljons nu „gemengd”, en het tankzwaa bataljon is nu „versterkt”.

gesteund door een pantsergenieegroep. De pantserinfanterie in de brigadereserve voorziet nog in een andere behoefte: verkenning-, beveiligings- en bewakingstaken op brigadeniveau behoeven na het omvormen van het zelfstandige verkenning-eskadron tot een verkennerspeloton extra mid-delen.

De tweede stap is gebaseerd op de hiervoor be-handelde groepering van vier gelijkvormige teams binnen de voorbataljons. In afb. 1 is geschetst hoe uit de organieke brigadesamenstelling het basis-slagordemodel wordt verkregen. In een eenvoudi-ge code is de teamsamenstelling bij dit model 1 aangegeven (eerste cijfer: aantal tankpelotons, tweede cijfer: aantal pantserinfanteriepelotons, derde cijfer: aantal antitankpelotons). Door op-tellen van deze „teamgetallen” kan ook de batal-jonssamenstelling in typen pelotons worden vast-gelegd. De vaste teamsamenstelling leidt hiermee tot tien teams binnen de brigade, acht van type 121 en twee van type 310. Elk team bestaat uit vier pe-lotons en wordt geleid door een organieke com-pagnies- of eskadronsstaf.

Hoewel daarover wel eens anders wordt gedacht zijn in dit model dus de twee zware tankskadrons bestemd voor versterking van de pantserinfante-riebataljons. Daarbij speelt een vredesorganisa-tiefactor mee: bij het tankbataljon zijn alleen deze twee eskadrons paraat. In het kader van de geza-menlijke training lenen die eskadrons — en hun staven — zich dan ook het beste voor nauwe bin-ding, elk met één van de pantserinfanterieba-taljons.

Ten slotte zij gewezen op het feit dat alle 121-teams hun eigen vaste antitankpeloton hebben,

Afb. 3 Model 3: twee bataljons type 552 en een bataljon type 484

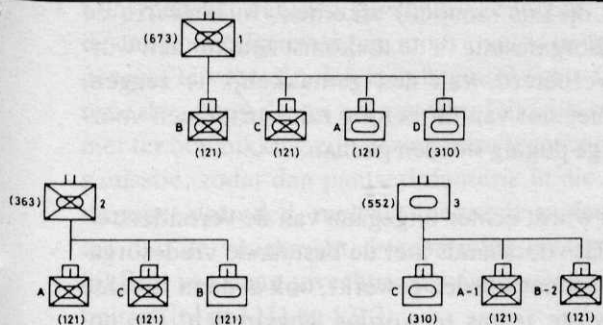
Wisseling van een pantserinfanteriezwaa en een tankzwaa team levert nu twee gemengde bataljons en een versterkt pant-serinfanteriezwaa bataljon op.

waarmee een binding met de pantserondersteu-ningscompagnie of met het bataljonsniveau is los-gelaten. Die vaste relatie geldt ook voor de tank-pelotons. Zij treden op onder een vaste teamcom-mandant, zij het dat dit slechts in één geval de ei-gen eskadronscommandant is. Dat geldt tevens voor de pantserinfanteriepelotons die niet bij de eigen compagnie blijven: van elke compagnie één peloton.

Uit basismodel 1 kunnen op eenvoudige wijze de in afbeeldingen 2 t/m 5 weergegeven modellen worden verkregen. Ook de overgang van elk van die modellen op een ander is zeer gemakkelijk te realiseren. Hierbij resulteren de modellen 1 t/m 3 in ten minste twee gelijksoortige bataljons, bij de modellen 4 en 5 zijn alle bataljons ongelijksoortig. Model 1 leent zich dus goed voor een brigade-positieverdediging, maar dat geldt ook voor mo-del 5, zij het dat daar één van de voorbataljons kennelijk voldoende heeft aan een gemengde sa-menstelling, met drie teams dus. Alle modellen zijn tevens goed bruikbaar voor een brigadege-biedsverdediging, waarbij dan de bataljons kun-nen worden samengesteld naar gelang de relatieve zwaarte van hun taak in het brigadekader.

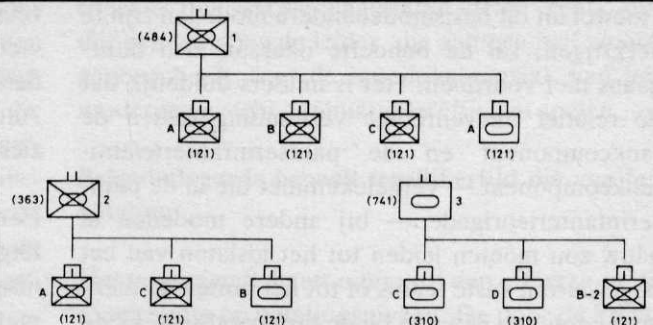
Het basisslagordemodel binnen de pantserbrigade

Op overeenkomstige wijze kan ook een basisslag-ordemodel binnen de pantserbrigade worden ont-wikkeld. Dat gaat echter niet uit van een brigade-positieverdediging, omdat de pantserbrigade in haar organieke samenstelling voor die manoeu-vrevorm minder geschikt is. Zij zal veelal de ge-

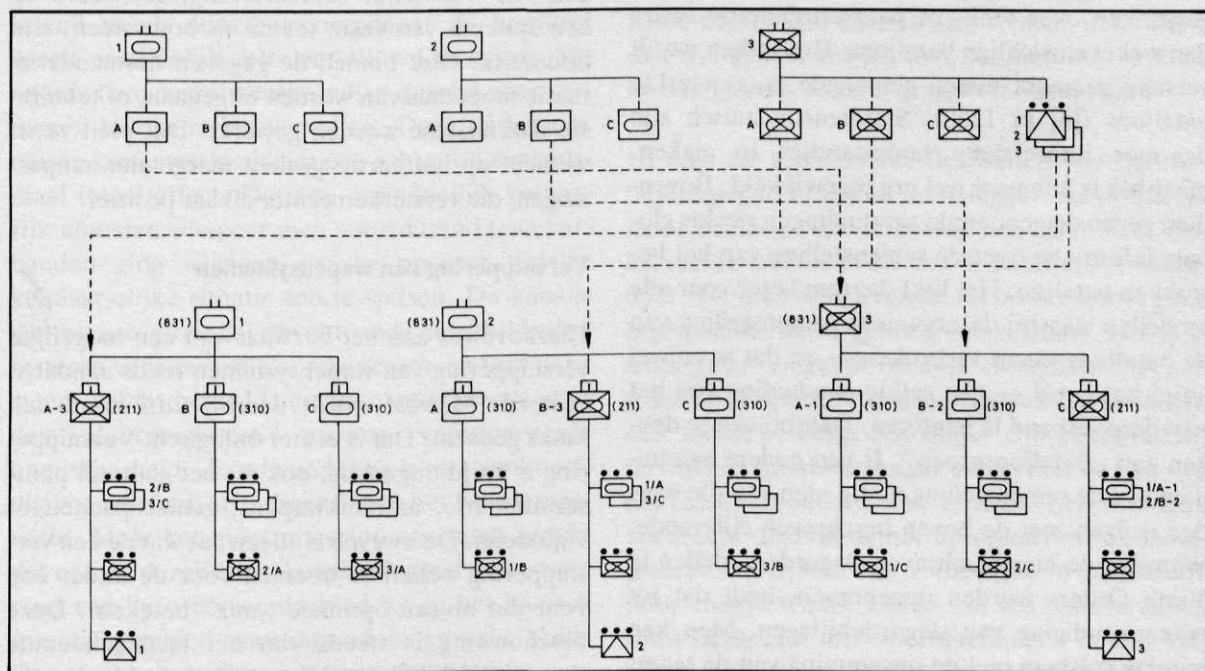
Afb. 4 Model 4: drie verschillende bataljons, typen 673, 552 en 363

Door een wisseling, waarbij nu drie teams worden betrokken, ontstaan ook drie verschillende bataljons.

Afb. 5 Model 5: een tussenvorm van model 1 en 2, drie typen (484, 363 en 741)

Bij het tot stand komen van dit model wordt uit het basismodel slechts één pantserinfanteriezwarm team doorgeschoven naar het tankbataljon.

Afb. 6 Basisslagorde bij de pantserbrigade (model 1)

Bij deze brigade wisselt het pantserinfanteriebataljon met elk van de tankbataljons een pantserinfanteriecompagnie (met „haar” antitankpeloton) uit tegen een tankeskadron (à vier pelotons). Vervolgens krijgen alle drie bataljons dezelfde slagorde met twee teams type 310 en een team type 211. Het gebruik

van andere modellen in deze brigade is mogelijk, doch — gegeven de uitgangsorganisatie — minder voor de hand liggend. De verschillen zouden marginaal zijn, tenzij de vaste teamsamenstelling wordt losgelaten en het optreden van tankeenheden zonder „begeleidings”infanterie plaatsvindt. Beide effecten lijken niet erg gelukkig.

biedsverdediging moeten kiezen, wanneer zij wordt ingezet als voorbrigade; dit onafhankelijk van de manoeuvrevorm op divisieniveau! Voorts zal de pantserbrigade echter dikwijls optreden als divisiereserve of als deel van de legerkorpsreserve. Daarbij ligt een offensief optreden in de rede, al dan niet met de brigade als geheel of met de bataljons afzonderlijk. Bij het tijdens het gevecht versterken van voorbrigades zal het laatste aan de orde zijn.

Ook hier uitgaande van vaste teamverbanden, bestaat het basismodel om der wille van eenvoud en onderlinge uitwisselbaarheid uit drie gelijkvormige gemengde tankzwarm bataljons (zie afb. 6). Het pantserinfanteriebataljon ruilt met elk van de beide tankbataljons een compagnie (versterkt met haar „vaste” antitankpeloton) tegen een tankeskadron à vier pelotons. Binnen elk bataljon worden vervolgens drie vaste teams geformeerd: twee van type 310 en één van type 211. ▢

Hoewel uit dit basismodel andere modellen zijn te verkrijgen, zal de behoefte daaraan zich doorgaans niet voordoen. Het is immers duidelijk dat de relatief onevenredige verhouding tussen de tankcomponent en de pantserinfanterie/antitankcomponent — vergeleken met die in de pantserinfanteriebrigade — bij andere modellen al gauw zou moeten leiden tot het loslaten van het beginsel van vaste teams òf tot het buiten de mening laten van één van beide tankbataljons. Geen van deze oplossingen is aantrekkelijk.

Een laatste opmerking over de verschillende modellen bij beide brigades moet nog worden gemaakt. In de nieuwe gevechtshandleiding wordt gesproken over tank- of pantserinfanterie-zware dan wel evenwichtige bataljons. Bovendien wordt verschil gemaakt tussen gemengde en versterkte bataljons ([6] pt 1258). Stafdiensttechnisch zijn daarmee interessante hoogstandjes te maken, maar het is allemaal wel erg ingewikkeld. Bovendien geven de genoemde aanduidingen slechts globale informatie over de samenstelling van het betrokken bataljon. Het lijkt daarom beter voor alle modellen waarbij de organieke samenstelling van de bataljons wordt verbroken — en dat is vrijwel altijd het geval — een zelfde aanduiding van het bataljonsverband te hanteren. Daarbij valt te denken aan „bataljongsgroep”. Is een nadere aanduiding van de samenstelling nodig, dan kan die worden gedaan met de boven beschreven cijfercode. Wanneer de hier beschreven slagordemodellen in Vaste Orders worden opgenomen, leidt dat tot vereenvoudiging van slagordebijlagen. Men kan immers volstaan met de opsomming van de teams waaruit de bataljongsgroepen bestaan, met eventuele aanvulling met de cijfercode.

Effecten en problemen van vaste-teamvorming

Na de voorgaande beschouwing mag het vermelden van een aantal problemen als gevolg van het bepleite systeem van vaste teams niet achterwege blijven. Veelal blijkt daarbij het verschil tussen de vredesorganisatie en die welke in het gevecht gewenst is op bataljons- en teamniveau het voornaamste struikelblok te vormen. De conclusie moet dan ook zijn dat de vredesorganisatie te weinig is afgestemd op de tactische en logistieke eisen, die bij oefeningen en bij een onverhoopt ge-

vecht op ons (zouden) afkomen. In hoeverre de vredesorganisatie in de toekomst zou kunnen worden verbeterd, valt niet gemakkelijk te zeggen. Aan het slot van dit betoog zal daartoe een voorzichtige poging worden gedaan.

Eerst wordt echter uitgegaan van de veronderstelling dat voorshands met de bestaande vredesorganisatie moet worden gewerkt, ook al dient te velde met vaste teams te worden opgetreden. De opsomming van problemen en het feit dat vele daarvan niet geheel en soms geheel niet oplosbaar lijken, mag niet het zicht verloren doen gaan op de kern van het voorgaande: bataljonsgevechtsgroepen van wisselende samenstelling, gebaseerd op een systeem van vaste teams als bouwsteen, zijn noodzaak. Ook binnen de gegeven bestaande situatie moet daarvan worden uitgegaan, of tenminste daarnaartoe worden gewerkt. Dat pleit voor, wellicht op het eerste gezicht marginale, aanpassingen; die versterken echter elkaar positief.

Versnippering van wapensystemen

Hierboven is aan het bezwaar van een mogelijke versnippering van wapensystemen reeds aandacht besteed. Meestal wordt daarbij uitsluitend aan tanks gedacht. Dat is echter onlogisch. Versnippering is altijd ongunstig, ook als het gaat om pantserinfanterie, antitankwapens, geniecapaciteit of vuursteun. De kwestie is alleen dat wat de een versnippering belijft te noemen voor de ander een voor dat niveau optimale „mix” betekent. Deze beschouwing is steeds van het laatstgenoemde standpunt uitgegaan. Uiteraard is dat een keuze op grond van een afweging van voor- en nadelen.

Tijdelijk en/of plaatselijk overbodig zijn van teamcomponenten

Dit effect houdt uiteraard verband met de kwestie van versnippering. Het snijdt echter wat meer hout. In sommige terreintypen, onder bepaalde zichtomstandigheden en/of bij het vervullen van bepaalde gevechtstaken kunnen teamcomponenten niet maximaal worden uitgebuit, ja zelfs overbodig zijn. Het duidelijkst spreekt dit voor uitgebreide beboste of geurbaniseerde gebieden, alsmede in polderland. Niet voor niets zegt de nieuwe gevechtshandleiding daarover dat in deze ter-

reintypen het bereden gevecht, „gedragen” door de tank, noodgedwongen moet overgaan in een gevecht te voet. En dan is in beginsel lichte infanterie de „drager” van het gevecht. Dikwijls zal die niet ter beschikking zijn gezien onze legerkorporganisatie, zodat dan pantserinfanterie in die functie moet optreden, met het inherente nadeel dat die dan de vuurkracht, bescherming en beweeglijkheid van haar gevechtsvoertuigen niet kan uitbuiten ([6] pt 1211 en 1212).

Het gemiddelde terreintype in West-Europa, zeker in de sector waar het Nederlandse legerkorps zijn oorlogstaak moet vervullen, is echter van een voortdurend wisselend karakter. De compartimenten zijn relatief klein. Dat betekent dat afwisselend steeds één teamcomponent de hoofdrol speelt en tijdelijk zelfs onontbeerlijk wordt. De andere teamcomponenten zullen daarbij naar vermogen hun bijrollen vervullen. Deze onderlinge nauwe samenwerking leidt dan echter tot een optimaal totaal effect. Dat zou onmiddellijk belangrijk afnemen wanneer men voortdurend teamverbanden ging wijzigen om ze op een tijdelijke/plaatselijke situatie toe te spitsen. De kans is daarbij ook groot dat onvoldoende mogelijkheden resteren voor periodieke recuperatie en logistieke steun, omdat bepaalde componenten steeds worden „doorgeschoven” vanwege veronderstelde onmisbaarheid. Zo’n benadering is niet denkbeeldig voor de tank als „drager” van het bereden gevecht. Maar het moet uitgesloten worden geacht dat een en dezelfde tankeenheid vanaf de voorste rand van het weerstandgebied tot in het tactisch essentiële gebied voortdurend in gevecht blijft. Ook tankbemanningen is wat dat betreft niets menselijks vreemd: ook zij moeten zo nu en dan rusten, ook hun logistiek moet periodiek worden aangevuld. Een uitspraak tijdens Oriëntatiecursus Verdediging 4, december 1986: „Hoe mobiel, hoe bereden, hoe offensief en hoe geëcheveerd ook, per ultimo komt u op of aan de grond!”. Het laatste is bij de bovenbedoelde inzet van tanks spoedig aan de orde. Ook de afwisseling in te vervullen taken tijdens het gevecht is op het niveau van het team zo veelvuldig, dat ook hier beter met een vast team kan worden geopereerd, zij het dat daarbij soms kan worden gekozen uit tankzware of pantserinfanteriezware typen.

Concluderend: alleen het goed op elkaar inge-

speelde, dus vast samengestelde kleine combo onder een vertrouwde leider, die aan een half woord genoeg heeft, kan de moeilijke muziek van het moderne gevecht doelmatig en efficiënt spelen.

Brigadeslagorde bepaalt tegelijkertijd die van het bataljon

Het voorgaande heeft uiteraard een effect voor de speelruimte op bataljonsniveau. De door de brigadecommandant vastgestelde slagorde voor het bataljon levert immers een aantal teams, pantserinfanterie- of tankzwaar, dat als een gegeven moet worden beschouwd. De bataljonscommandant zou weliswaar in de teamsamenstellingen tussentijdse wijzigingen kunnen aanbrengen, maar dat is dan wel geheel strijdig met het hiervoor bepleite en beargumenteerde beginsel van vaste teams.

Of men die verminderde flexibiliteit voor het bataljonsniveau echt een doorslaggevend probleem moet noemen, valt te betwijfelen. Dat staat dan los van de voordelen die ook de bataljonscommandant zal ondervinden omdat hij optreedt met goed ingespeelde, hecht geïntegreerde teams. Het is in ieder geval mogelijk tijdelijk elementen van een team uit te splitsen, waarbij de teamcommandant een aantal pelotons zelf onder zijn bevel houdt, terwijl zijn plaatsvervanger elders met de rest van het team een andere taak verricht. Een sprekend voorbeeld daarvan is het optreden van de bataljonsreserve tijdens het verdedigen in een strook door andere teams. Delen van die reserve zullen soms bezig zijn met voorbereidingen in een volgende strook, dan wel daar essentiële plaatsen van huis uit beveiligen. Voor een snelle beschikbaarheid van zijn reserve zal de bataljonscommandant echter als regel een ander deel ervan meer naar voren schuiven in een verzamelgebied dicht achter de strook waar in die fase wordt verdedigd. Hetzelfde verschijnsel kan men verwachten tijdens het beweeglijk optreden tussen twee stroken. Afhankelijk van de situatie (terrein, beschikbare middelen en niet te vergeten: de geplande verdediging van de volgende strook) kunnen delen van teams tijdelijk gesplitst worden ingezet: tankpelotons vallen beweeglijk weerstand biedend terug, pantserinfanteriepelotons zijn intussen al naar opstellingen in de diepte verplaatst, waar meer bedekt terrein hun inzet straks vereist. Uiteraard

kunnen zij ook reeds in de volgende strook verdedigingsvoorbereidingen (moeten) plegen.

Kortom, de bataljonscommandant zit niet in een keurslijf, mits hij maar bereikt dat pelotons onder hun eigen (plaatsvervangende) teamcommandant blijven optreden. Overigens zal in het vervolg van deze beschouwing nog wel blijken dat ook de brigadecommandant terughoudend moet zijn in het benutten van de flexibiliteit die het systeem van vaste teamsamenstellingen hem biedt. Uiteraard kan hij dus teams tijdens het gevecht van het ene bataljon naar het andere „doorschuiven”, maar de logistieke consequenties daarvan moet hij goed overwegen. Ook moet hij vermijden dat het doorschuiven ertoe leidt dat bepaalde teams voortdurend bij in gevecht zijnde voorbataljons terechtkomen en dus nog minder recuperatie- en rustmogelijkheden hebben, dan het „gewone” rond-de-klok-optreden al meebrengt.

Opleidingsaspecten

Uit het vertrekpunt van vaste-teamvorming ontstaat een duidelijk opleidingsprobleem. Niet zozeer bij de opleiding van de enkele man of bemanning op zijn wapensysteem. Dat kan in pelotonsverband gebeuren. Het samen optreden van de verschillende pelotons van het team eist een daarop afgestemde onderdeelvorming, waarbij de korte diensttijd een sterk beperkende factor kan zijn. Bovendien vergt het, vooral van (plaatsvervangend) teamcommandanten, pelotonscommandanten en hogere onderofficieren, een goede kennis van de kenmerken van alle teamcomponenten, van de inzetmogelijkheden daarvan en van hun beperkingen. Hierbij moeten op teamniveau dan ook nog de algehele coördinatie en leiding plaatsvinden. Het meest in het oog springende probleem betreft daarbij de toewijzing van doelen en sectoren aan de verschillende wapensystemen; maar ook de controle over verplaatsingen van die wapens binnen en rond de teamopstelling, tijdens een optreden tussen stroken of bij een offensieve actie, is geen kinderspel. Voegt men daarbij dan nog de coördinatie van artillerie- en mortiersteun — en straks wellicht ook die van gevechtshelikopters in het laatste deel van hun naderingsfase — dan is wel duidelijk dat de kapitein/ritmeester-teamcommandant heel wat in zijn mars moet hebben, zowel qua kennis als qua ervaring.

Dat stelt hoge eisen aan de opleiding van onze (toekomstige) reserveofficieren. En nog meer aan die van de subalterne beroepsofficieren. Een ten minste gedeeltelijk gezamenlijke opleiding bij KMA/OCOSD en tijdens de verdere vorming (Acursus) staat gelukkig op stapel en voorziet in een dringende behoefte. Voor zover de teamcomponenten paraat aanwezig zijn zal hun onderdeelvorming zoveel mogelijk ook in teamverband moeten plaatsvinden. Ook daaraan wordt nu al bij het legerkorps gewerkt. Dat gelukt echter maar zeer gedeeltelijk omdat bepaalde parate brigades niet over een paraat tankbataljon beschikken. De training in het teamoptreden gebeurt dan met geleende, „vreemde” pelotons. Het ware zeker te overwegen de parate tankcomponent daarom te vergroten, zij het dan misschien noodzakelijkerwijs ten koste van parate pantserinfanterie.

Hoe dan ook, mede door de dislokatie (twee parate tankbataljons in de Bondsrepubliek), is voorspeld „een half ei beter dan een lege dop”. Er zal moeten worden volstaan met een absoluut noodzakelijk minimum voor de betrokken pantserinfanteriecompagnieën en tankeskadrons in gezamenlijke training in gemixte teams. Hierbij zal de ritmeester-commandant van een type-121-team het moeten hebben van on-the-job-training naast en met zijn collega-kapiteins. Al met al voor al deze teamcommandanten een hele opgave. Ook hun opleiders (bataljonscommandanten en S3'n) moeten van vele markten thuis zijn. Dat dit alles pleit voor niet alleen met de mond beleden, maar ook metterdaad consequent toegepaste continuïteit in functie vervulling van genoemde subalterne en hoofdofficieren, lijkt een platitude. Helaas is de werkelijkheid anders!

Voor het overige valt te hopen dat de beschikbare waarschuwingstijd bij een onverhoopt gewapend conflict voor mobilisabele (inbegrepen RIM-) eenheden nog enige voorbereidingsmogelijkheden voor teamvorming laat. Oorlogsplannen dienen zo mogelijk met kader oefeningen ook op het teamniveau te worden nagespeeld, na een verkenning in het terrein. In elk geval staat vast dat zeker bij mobilisabele eenheden de teamvorming niet vroeg genoeg kan starten. Het verbreken van het eenmaal gevormde teamverband tijdens het gevecht is daarna eigenlijk niet gerechtvaardigd.

Logistieke steun voor het team*

De huidige organisatie van de logistieke elementen van de manoeuvrebataljons is niet of nauwelijks toegespitst op de hierboven geformuleerde tactische eis van vaste teamvorming. Overigens zij op voorhand reeds opgemerkt dat, wanneer er dan al met teams van verschillende typen pelotons wordt opgetreden, in elk geval vaste teams verre de voorkeur verdienen boven wisselende teamsamenstellingen. Wat dat betreft sporen de sociaal-psychologische en tactische wensen dus geheel met de logistieke. Overigens geldt een zelfde redenering voor het bataljonsniveau; op logistieke gronden dient wijziging van de initieel vastgestelde brigadeslagorde zoveel mogelijk te worden vermeden. In dit kader moet ook worden beklemtoond dat de thans in gang zijnde reorganisatie van het logistieke systeem binnen het legerkorps zich helaas nog niet uitstrekt tot binnen de brigades.

Een inhaalmanoeuvre zal op termijn noodzakelijk zijn, hetgeen moge blijken uit de volgende globale probleeminventarisatie binnen de belangrijkste logistieke functies op dit niveau en dat van bataljon en team.

Bevoorrading

- Klasse I. De bevoorrading klasse I binnen het bataljon wordt door (vaste-)teamvorming niet extra bemoeilijkt. Een kritische kanttekening kan worden geplaatst bij het uitgangspunt het voedingssysteem te baseren op maximale voorziening in verse rantsoenen. Dit uitgangspunt leidt tot een relatief beperkte voorraad houdbare rantsoenen. Gezien de steeds toenemende beweeglijkheid moeten de manoeuvrebataljons tijdelijk op eenvoudige wijze kunnen overgaan op een ander voedingssysteem. Dit betekent dat voorraden en bevoorradingsmogelijkheden van houdbare rantsoenen moeten worden uitgebreid.

- Klasse III. De uitvoering van de klasse-III-bevoorrading binnen de manoeuvrebataljons wordt niet nadelig beïnvloed door vaste-teamvorming. Het indelen van de organieke capaciteit van pant-

serinfanterie- en tankbataljons in „verzorgings-slices” voor teams is goed mogelijk, zij het dat de totale capaciteit niet ruim is bemeten.

- Klasse V. Het pantserinfanteriebataljon beschikt, in tegenstelling tot het tankbataljon, niet over munitiebevoorradingsvoertuigen met auto-laadkraan (ALK). Dat leidt tot een aanzienlijk tekort aan deze middelen bij het samenstellen van verzorgingsslices voor teams. Dat probleem kan alleen worden opgelost door ook de pantserinfanteriebataljons te voorzien van minimaal drie vrachtautos (4 ton) met ALK.

Geneeskundige afvoer en verpleging

Op grond van de logische veronderstelling dat het optreden met vaste teams niet leidt tot een verhoging van het gewondenaanbod, alsmede ervan uitgaande dat de huidige capaciteit bij de manoeuvrebataljons voldoende is, kan deze functie adequaat worden uitgevoerd. Daarbij zij overigens opgemerkt dat het ontbreken van radioverbindingen (vooral in de pantserrupsgewonden-transportvoertuigen) negatief werkt op de effectiviteit en efficiëntie van het afvoersysteem. Eenvoudiger ligt het met de noodzakelijke „crosstraining” voor geneeskundig personeel — en ook bemanningen! — in het evacueren van gewonden uit de verschillende typen voertuigen. Die opleiding moet deel uitmaken van het standaardpakket.

Herstel

- Onderhoud. Zowel bij het pantserinfanterie- als bij het tankbataljon is de onderhoudscapaciteit toegesneden op de organiek in het bataljon voorkomende uitrustingsstukken. Bovendien is het thans niet of nauwelijks mogelijk van de bataljons- en de compagnies/eskadrons-onderhoudsgroepen delen af te splitsen om daarmee een teamverzorgingsslice van onderhoudscapaciteit te voorzien. Het is dan ook noodzakelijk de onderhoudscapaciteit van en binnen de bataljons te reorganiseren. Uiteindelijke doelstelling moet daarbij zijn een zodanig onderhoudssysteem te realiseren dat onderhoudsmodulen voor de teamverzorgingsslices beschikbaar zijn. Men zal daarbij moeten bedenken dat ook in de logistiek groepscohesie een belangrijke rol speelt. De wildvreemde systeemtechnicus, met een vrachtwagen vol spullen en deskun-

* Voor het tot stand komen van dit deel is schr. dank verschuldigd aan zijn collega J. J. E. de Boer, majoor aat, die de basistekst voor dit punt heeft geleverd. De verantwoordelijkheid voor de definitieve tekst ligt uiteraard bij de schrijver.

digheid, zal dan in een echte gevechtssituatie wel eens minder effectief blijken dan de alom in het team bekende Jantje Sleutelaar, die gisteren óók al met het probleem bezig was, maar het zijn eer te na vindt dat die tankmotor nou nòg niet loopt zoals hij zou moeten lopen. Zulks laat dan onverlet dat bepaalde deskundigheid en gereedschappen misschien noodzakelijkerwijs op bataljonsniveau moeten zijn gepoold en dat voor steun aan teams in gemengde bataljons ook blijven. Dat zelfde geldt voor de brigadeherstelcompagnie, die echter zeker meer modulair moet worden gereorganiseerd om voorwaartse steun aan bataljons en teams mogelijk te maken. Dergelijke mobiele-steunmodulen kunnen dan worden gedirigeerd naar eenheden die op dat moment een gevechtspauze benutten voor recuperatie.

- **Berging.** In de huidige situatie is de hoeveelheid bergingsmiddelen vooral bij de tankbataljons te gering. Vaste-teamvorming maakt dat dit probleem van karakter verandert en toeneemt. De gemengde bataljons zullen niet alleen te weinig middelen hebben (kwantitatief) maar bovendien niet over de juiste middelen beschikken (kwalitatief). De Legerraad heeft in juni 1986 ingestemd met het memorandum *Berging en afvoer*, waarin wordt voorzien in drie lichte rupsbergingsvoertuigen per pantserinfanteriebataljon en één zwaar rupsbergingsvoertuig per tankeskadron. Dat leidt ertoe dat in de toekomst het kwalitatieve deel van het probleem wordt opgelost en dat het in kwantitatieve zin tenminste afneemt. Overigens blijft „pooling” van bergingsmiddelen op bataljonsniveau ook dan nog steeds noodzakelijk. Het bergingsprobleem zal bovendien worden verminderd door het op brigadeniveau indelen van speciale afvoercapaciteit („Abschleppfahrzeuge”) voor zware en lichte pantservoertuigen.

- **Verbindingen.** Ook in de herstel- en bergingsfunctie bestaat een chronisch gebrek aan radioverbindingsmogelijkheden voor cruciale voertuigen. Hierbij gaat het niet alleen om bergingsmiddelen, maar ook om voertuigen waarmee een herstploeg naar voren zou kunnen worden gedirigeerd. Uiteraard dienen daarbij ook de organisatoren op dit gebied (commandanten van onderhoudspelotons en -groepen) op hetzelfde net te kunnen opereren, waarbij een combinatie met het zg. verzorgingsnet niet wenselijk is.

Mogelijke toekomstige ontwikkelingen

Tot dusver is in deze beschouwing de tactische noodzaak van vaste teams, die in voorkomend geval vanuit een basisslagordemodel zo nodig in hun geheel (opnieuw) tussen bataljons worden uitgewisseld, als uitgangspunt gebruikt en zijn de daarbij optredende problemen opgesomd. Bij dat laatste bleken onderdeelvorming en logistiek (bevoorrading klasse V, herstel en berging) in de huidige situatie slechts zeer gedeeltelijk bevredigend te organiseren. Mogelijke oplossingen zijn daarbij geschetst.

In onze nationale legerplanning wordt voorshands niet uitgegaan van de noodzaak tot het formeren van organiek gemengde bataljons, zoals die bv. bij onze Franse en Duitse bondgenoten — bij de laatste alleen in oorlogstijd — bestaan. Of aan een zodanige organieke menging in de toekomst valt te ontkomen is niet gemakkelijk te beantwoorden. Eigenlijk lijkt het kernprobleem in deze kwestie namelijk niet op bataljons- maar op teamniveau te liggen. Die kleine eenheid van verbonden wapens dient in een vaste samenstelling te kunnen opereren. Uitgaande van organiek gemengde bataljons zou wel iets van de onderkende problemen worden weggenomen, maar ook een zekere inflexibiliteit insluipen. De neiging zou dan sterk zijn met een vaste brigadeslagorde te gaan optreden, omdat de bataljons dan, gegeven hun gemengde samenstelling, niet gauw middelen zouden behoeven uit te wisselen. Het is dan ook zeker denkbaar een systeem van vaste teams te realiseren, waarbij om infrastructurele en vredeslogistieke redenen zuivere tank- en pantserinfanteriebataljons in kazernes en legerplaatsen blijven bestaan. Dan dienen echter wel de opleidingsproblematiek en die op logistiek gebied te worden opgelost. Of, positief geformuleerd, die functies dienen te worden gereorganiseerd, gericht op vaste-teamvorming.

Een ander aspect dat van belang is voor de teamvorming, betreft de toekomstige ontwikkeling op pantserbestrijdingsgebied. Zou een „3e-generatie fire-and-forget-lock-on-target-antitankwapen” (3-GFFLOTATW) — in plaats van de Tow-2 — op onze YPR-Prat worden geplaatst dan vermindert voor een deel de behoefte aan indeling van tanks bij de pantserinfanterie. Voor een deel, dat zij beklemtoond, omdat de „echte” tank door zijn beweeg-

lijkheid, bescherming en vermoedelijk toch blijvend hogere vuursnelheid, vooral voor offensief optreden een onmisbare component zal blijven, misschien niet op teamniveau, maar zeker op dat van het bataljon. Voorshands lijkt het echter beter te blijven vasthouden aan de uitvoering van het verbeteringsprogramma van de Leopard-1, en zo redelijke aantallen „echte” tanks bij de pantserinfanteriebrigade te behouden. Daarbij zou het verhogen van het aantal overweging verdienen, omdat thans de brigadereserve meestal van huis uit, dan wel tijdens het verloop van het gevecht, te weinig tanks overhoudt voor offensieve acties.

Een volgend probleem vormt de overbelasting van de huidige teamcommandanten. Die zullen zeker een uitgebreider staf ter beschikking moeten krijgen, waarin ten minste een derde officier. Bovendien valt te overwegen het rangniveau van de teamcommandant te verhogen tot majoor, waarbij de plaatsvervanger dan een kapitein zou zijn. Dat betekent: meer ervaring en mogelijkheden voor meer continuïteit in het teamverband. Daar- tegenover moet bij een systeem, gebaseerd op vaste teams binnen variabele bataljongsgroepen, eens kritisch worden gekeken naar de staf van het bataljon. Die zou meer het karakter van een gevechtsstaf kunnen krijgen, waarbij alleen de commandant en zijn plaatsvervanger luitenant-kolonel resp. majoor zijn. Die gevechtsstaf wordt verder gevuld met drie à vier „battle-captains” voor de operationele ondersteuning. De andere staf- functies (personeel, logistiek, vuursteun e.d.) kunnen gemakkelijk door kapiteins en luitnants worden vervuld. Deze opzet doet Brits aan, en hij is ook daarop gebaseerd. Het versterken van de

positie van het team tegenover die van de bataljonsstaf blijkt veelal te leiden tot flexibeler en sneller optreden.

Ten slotte zal niet kunnen worden ontkomen aan een verbeterde verdere vorming van reserveofficieren en van mobilisabele eenheden als geheel; daarbij moeten ook RIM-eenheden worden betrokken. Behalve aan echte herhalingsoefeningen valt te denken aan speciale kader oefeningen en training-on-the-job bij de parate moedereenheid. Dat alles toegespitst op het reeds in vredetijd creëren van vaste teams.

Slotopmerkingen

Aan het einde van deze beschouwing dient te worden teruggekeerd naar de problemen van vandaag. Het systeem van vaste teams is met argumenten van velerlei aard bepleit, doch de randvoorwaarden zijn slechts ten dele vervuld. Wie dan zegt: laat de zaak maar zoals hij was, dient zich te realiseren dat het creëren van ad-hoc-teams, die voortdurend van samenstelling wisselen — en dat is de huidige praktijk — alleen maar een slechtere oplossing is. Het bepleite systeem biedt een uitweg uit problemen op tactisch en sociaal-psychologisch gebied, die tot nu toe gemakshalve onder het tapijt verbleven. Nu er nog (vredes)tijd is, is oplossing ervan essentieel.

NB Dit artikel is de neerslag van een gedachtenontwikkeling binnen de Hogere Krijgsschool over teamvorming. Daarbij kon zeer nuttig gebruik worden gemaakt van discussies tijdens de in het najaar van 1986 gegeven oriëntatiecursussen „Verdediging”.

Literatuur

1. S. L. A. Marshall — *Men against fire*. New York (1961)153.
2. M. Janowitz en R. W. Little — *Sociology and the military establishment*. New York (1965)91.
3. B. H. Liddell Hart — a. *The German generals talk*. New York (1958)82-86; b. *History of the Second World War*. Londen (1970)180-198; 266-279.
4. J. F. C. Fuller — *Machine warfare*. Washington DC (1943)131-217.
5. P. W. Thompson — *Modern battle*. New York (1943)216-224.
6. VR 2-1386. *Gevechtshandleiding* (1985).
7. VS 7-210. *Het pantserinfanteriebataljon*, hfdst. 20 (1986).

De auteur is de heer Th. J. M. Pex dank verschuldigd voor het vervaardigen van de afbeeldingen.

